

ACC. NR M. 14594:1-3.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Hilma Wickström, Markaryd*
Härad: *Färs* Berättare: *Jöns Nilsson,*
Socken: *Brandstad* Berättarens yrke: *f.d. lantbrukare*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1882* i *Brandstad*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Husbondefolk och tjänstefolk. s. 1-3.

LUF 105

Jöns Nilssons föräldrar brukade ett av de fyra torpställen på Mallestorp vars ägare var baron Gustaf Ramel. Som 11-åring fick J. N. efter skolans slut plats som vaktpojg vid gården. Han började sin dag kl. 7 om morgonen till kl. 9 på kvällen, och för detta hade han 35 öre om dagen. Efter som han skulle spara pengar till konfirmationskor så räckte daglönen inte till, och då dessa pengar också skulle användas till det dagl. brödet - så bad han att få högre daglön. Därför hänvände han sig till gårdens förvaltare vilken beviljade 5 öre mer om dagen.

Sedan blev han Trädgårdspojke en tid på gården och därefter mjölk-kusk på s. ställe. J. N. fick upp kl. 5 om morgnarna för att passa hästarna och arbetsdagen räckte till kl. 20 på kvällen. Torparfolket arbetade också på gården, men pigorna som var 7 st. skötte hushållsarbetet vid slakt och andra arbeten inom hushållsarbetsområdet. Aldrig någon fridag.

När herrskapet skulle ut och äka fick Jöns Nilsson köra för dem, och många nätter blev det inte mycket sömn - då de ofta inte kom hem förrän 1 eller 2 på natten. Men påföljande morgon måste han upp kl. 5 i alla fall. För övertidsarbetet betalades ingen extra lön.

Två år innan han började som bondelärling hos Ola Persson i s.

församling var han äkare hos Anders Flyggare. Bonden Ola Persson hade 2,5 tunnland jord, och som tjänstefolk en dräng och en piga. Pigan hade sin souplats i kistehuset, d. v. s. ett rum där man förvarade kistor och skåp, alltså en "förvaringsplats". Berättaren hade sitt rum i ställkammaren, och där var ingen eldstad. Där kunde bli ganska kallt på vintern och när det snöade, så kunde det bli riktiga drivor på golvet och under sängen. Då fick han sitta i sängen när han klädde av - eller på sig. Piga och dräng åt tillsammans med husbonden och hans hustru, och dessa kallades vid deras namn. Man åt gemensamt ur fat, gryta eller stekpanna. Till kvällsmål hade man potatis, sill och spikokött. Bonden hade sin plats, moran sin. Arbetsdagen på bondgården var från kl. 5 på fm till kl. 20 efm. "Folkastuan" var vardagsrummet och tjänstefolket behandlades som familjemedlemmar. Då det var gille på gården så fick dräng och piga deltaga i kalaset som de övriga gästerna. Jöns Nilsson fick hjälpa till att skära upp brödet som skulle serveras. Inga fester förekommo utom vid jultiden då drängarna på de olika gårdarna skramlade ihop till kalas, och fingo då ha

sin bjudning på någon av de olika gårdarna. Man byttes om, och bönderna upplåte sin "Folkastua" och lagen som dansplats, åt den som hade tur att ha kalaset den gången.

Sedan var det pigornas tur att ha Knuts gille - och då var det deras tur att skramla ihop och bjuda drängarna. Man umgicks med hemma döttrar och hemma söner och mellan ungdomarna emellan förekom ingen rangskillnad.

Jöns Nilsson blev ibland av sin husbonde ombedd att gödsla ut för kreaturen - och då kunde bondmorän säga: "Det kan Olla Persson själva göra!" Vilket också Olla Persson gjorde.

År 1903 blev Jöns Nilsson ägare till en liten gård i Markaryd församling, och som han brukade münstergilt under många år.

Efter något 90-tals år tillbaka inköpte han en fastighet i S. Århult Markaryd, där han nu bor tillsammans med sin över 90 år gamla maka, Beata.